

Вреша
Комисија за спречување и заштита
од дискриминација
Бр. 0801-232/7
09.08.2021 год.
СКОПЈЕ

Постапувајќи по претставката за заштита од дискриминација, заведена под бр.0801-232/1 од 19.07.2019 година, поднесена од [REDACTED] од Скопје, претставуван од [REDACTED], претседателка на [REDACTED] против Државната изборна комисија за заштита од директна дискриминација врз основа на чл.8 од Законот за спречување и заштита од дискриминација (Сл.весник на РСМ бр.258/20) извршена врз основа на возраст за време на претседателските избори 2019, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација врз основа на член 47 од ЗСЗД, на 09.08.2021 година го донесе следново

МИСЛЕЊЕ

Се утврдува директна дискриминација врз основа на возраст извршена кон лицата кои наполниле 18-годишна возраст меѓу двата изборни круга на претседателските избори 2019 година од страна на Државната изборна комисија. Се утврдува и индиректна дискриминација во истиов случај, која согласно член 8 став 2, произлегува од одредбите содржани во Изборниот законик, заклучно со измените и дополнувањата објавени во Службен весник на РМ, објавени во бр.27 од 05.02.2019, кои ја предизвикале ваквата дискриминација кон лицата наполниле 18-годишна возраст меѓу двата изборни круга, а не биле запишани во Избирачкиот список.

Образложение

На 19.07.2019 година, до Комисијата за заштита од дискриминација била доставена претставка за заштита од дискриминација, поднесена од [REDACTED] од Скопје, претставуван од [REDACTED], претседателка на [REDACTED] против Државната изборна комисија за извршена директна дискриминација врз основа на возраст кон лицата кои меѓу двата изборни круга на претседателските избори 2019 година наполниле 18 годишна возраст, на кои не им било овозможено да го остварат своето со Устав загарантирано избирачко право, затоа што не биле ставени во избирачкиот список.

Согласно член 47 од ЗСЗД, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација има обврска започнатите постапки за заштита од дискриминација како и поднесените претставки по кои не била започната постапка до денот на влегувањето во сила на новиот ЗСЗД, да ги заврши согласно одредбите од овој закон.

Согласно член 26 од ЗСЗД, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација на 31.05.2021 испрати до ДИК Известување дека против нив е поднесена претставка за заштита од дискриминација и побара да се изјаснат околу наводите содржани во истата во законскиот рок од 15 дена. Бидејќи ДИК не прати произнесување во законскиот рок, КСЗД на 30.06.2021 испрати Ургенција до нив и побара да се произнесат во рок од 8 дена. На 13.07.2021, во архивата на КСЗД пристигна Одговорот по претставката бр.0801-232/1 од Државната изборна комисија, во кој наведуваат дека не извршиле дискриминација кон овие лица, наведувајќи дека согласно одредбите на Изборниот законик, член 43 став 1, иако МВР до ДИК доставила податоци и

фотографии на лица со: *наполнети 18 години живот заклучно со денот на изборите (за прв и втор круг) кои имаат важечка лична карта или патна исправа, заради одредбите содржани во членот 41 став 10, кој предвидува дека: Содржината на Избирачкиот список, односно изводите на денот на изборите (прв круг) не можат да се менуваат до завршувањето на изборите, ДИК поради фактот дека: промената на вкупниот број избирачи помеѓу двата круга би го нарушил потребниот цензус што е неопходен за определени избори да бидат успешни, не ги вметнала во Избирачкиот список за вториот круг.*

Во своето произнесување кон претставката, ДИК потенцираше дека сè до измени на одредбата од членот 41 став 10 од ИЗ, била должна да постапува по регулативата и затоа не смета дека извршила дискриминација на лицата кои наполниле 18 годишна возраст во периодот меѓу 24.04.2019 и 05.05.2019, односно меѓу првиот и вториот круг за претседателските избори во 2019.

Комисијата за спречување и заштита од дискриминација на 31.05.2021 исто така достави Известување за произнесување по истата претставка и до Министерството за правда, како надлежен орган за предлагање на Изборниот законик со број 0801-232/3. Иако рокот за произнесување согласно чл. 24 став 7 од ЗСЗД е 15 дена, Министерството за правда, Сектор за бесплатна правна помош и политички систем своето Известување до КСЗД бр. УПП 08-351/1 од 23.07.2021 го достави до архивата на КСЗД на 30.07.2021, односно 2 месеци по упатеното барање.

Во својот краток допис тие не известија дека нивниот став по повој предмет е дека ДИК е орган задолжен за спроведување на изборите согласно закон: *без притоа да се врши повреда на избирачкото право по кој и да е основ.* Исто така, тие наведуваат дека во прилог ни ги испраќаат и копиите од одговорот на претставките бр.03-944/2 од 04.06.2021 и бр.03-975/3 од 07.07.2021, доставени од страна на ДИК до МП, но кои не беа доставени во прилог на Известувањето.

Земајќи ги во предвид сите наведени аргументи од двете страни, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација констатираше извршена дискриминација по основ на возраст при остварувањето на избирачкото право на лицата кои наполниле 18-годишна возраст во периодот меѓу двата изборни круга на претседателските избори одржани на 21.04.2019 и 05.05.2019, извршена од страна на Државната изборна комисија, затоа што не биле ставени во Избирачкиот список, иако согласно член 22 од Уставот на РСМ: *Секој граѓанин со наполнети 18 години живот стекнува избирачко право. Избирачкото право е еднакво, општо и непосредно и се остварува на слободни избори со тајно гласање.*

Дополнително, Универзалната конвенција за човекови права во членот 21 предвидува: *1. Секој има право да учествува во управувањето со неговата земја, непосредно или преку слободно избрани претставници. 2. Секој има право на еднаков пристап кон јавните служби во неговата земја. 3. Волјата на народот ќе биде основата на власта, волјата на народот ќе се изразува на повремени и автентични избори, што ќе се одржуваат, со универзално и еднакво право на глас и со тајно гласање или според соодветните процедури на слободно гласање.*

Согласно член 25 од Меѓународниот пакт за граѓанските и политичките права на човекот и граѓанинот: *Секој граѓанин има право и можност, без никаква дискриминација спомената во член 2 и без неосновани ограничувања: а) да учествува во управувањето со јавни работи, или непосредно или преку слободно избрани претставници; б) да избира и да биде избран на периодични, автентични, општи, еднакви и тајни избори, што обезбедуваат слободно изразување на волјата на избирачите; в) да биде примен, по општи еднакви услови, во јавните служби на својата земја.*

Од сето ова произлегува дека Државната изборна комисија има мандат, делегиран во член 31 став 28-б и член 41 став 1, да биде: „единствен надлежен орган за водење на Избирачкиот список“ и „Избирачкиот список го води Државната изборна комисија и е единствено надлежна за неговото ажурирање“.

Со оглед дека согласно член 2 точка 1 од Изборниот законик: **“Избирачко право” има секој државјанин на Република Македонија со наполнети 18 години животи и кој е деловно способен, ДИК морала да води сметка да го обезбеди ова право на сите граѓани на возраст од 18 години. Во членот 6, став 1 од Законикот, каде се определува правото на граѓанинот да избира и да биде избран, стои: „Право да избира има секој државјанин на Република Македонија кој наполнил 18 години живот и има деловна способност и е со постојано живеалиште во изборната единица, општината, односно градот Скопје каде што се врши изборот“.**

Заради овие аргументи, тврдењето на ДИК дека согласно член 41 став 10 од изборниот законик кој вели: **(10)Содржината на Избирачкиот список, односно изводите на денот на изборите (прв круг) не можат да се менуваат до завршувањето на изборите, упатува на фактот дека ДИК не ги земала во предвид сите граѓани кои имаат право да гласаат на денот на изборите затоа што направила превид и не согледала дека и датумот на вториот круг на избори е датум на кој граѓаните имаат право да го остваруваат своето избирачко право, па не ги ставила во Избирачкиот список пред рокот предвиден во ставот 10 од член 41 од ИЗ, односно пред да го заклучи Избирачкиот список согласно законските одредби пред првиот круг на гласање.**

Со тоа, ДИК извршила **директна дискриминација по основ на возраст** на поголема група граѓани кои наполниле 18-годишна возраст меѓу двата изборни круга на претседателските избори во 2019, со што им го одзела уставното право да гласаат на избори и го нарушила принципот на еднаков третман при остварување на избирачкото право, загарантирано со Устав и закон.

Дополнително, одредбите содржани во Изборниот законик („Службен весник на Република Македонија“, бр. 40/06, 136/08, 148/08, 155/08, 163/08, 44/11, 51/11, 54/11, 142/12, 31/13, 34/13, 14/14, 30/14, 196/15, 35/16, 97/16, 99/16, 136/16, 142/16, 67/17, 125/17, 35/18, 99/18, 140/18, 208/18 и 27/19), кои биле на сила во моментот на одржување на претседателските избори во 2019 година (21.04.2019 – 05.05.2019), не обезбедиле заштита и гаранција на уставното избирачко право на сите граѓани со деловна способност кои навршиле 18-годишна возраст, „преку навидум неутрални прописи, одредби, критериуми, програми или практики, ставиле поголема група граѓани во понеповолна положба врз дискриминаторски основи во споредба со друга група граѓани“, придонеле да се **изврши индиректна дискриминација** кон 1218 лица, државјани на РСМ, кои станале полнолетни во периодот 21.04.2019 – 05.05.2019.

Согласно член 27 став 2 од Законот за спречување и заштита од дискриминација, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација ја издава следнава

ПРЕПОРАКА

Се задолжува Државната изборна комисија во иднина, како единствен надлежен орган за водење на Избирачкиот список (член 31, став 1, став 2 точка 28-б), како единствен надлежен орган за ажурирање и промени на податоците од избирачкиот список (членови 41 и 42) од Изборниот законик, да превенира секаков можен нееднаков третман односно дискриминација на лицата кои полнат 18-годишна возраст по денот на првиот круг на претседателски или локални избори, или по изборниот ден на парламентарни избори во кои се прегласува на одредени избирачки места и да им овозможи остварување на нивното избирачко право кое е загарантирано со Уставот, Изборниот законик и со ратификуваните меѓународни конвенции, повелби и пактови со кои се гарантираат основните човекови, граѓански и политички права на граѓаните на РСМ.

Со оглед на тоа што во Изборниот законик на РСМ веќе се направени измени и дополнувања објавени во Службен весник на РСМ бр.98/19, 42/20 и 74/21, меѓу другото и во погоре споменатите членови, јасно е дека и законодавецот увидел дека истите предизвикуваат нееднаков третман на групи граѓани при остварувањето на нивните избирачки права, Комисијата за спречување и заштита од дискриминација најавува дека во рамките на своите законски надлежности ќе ја следи примената на истите и по потреба ќе реагира доколку повторно се констатираат дискриминаторски постапувања кон определени групи граѓани.

Скопје
09.08.2021

Комисија за спречување и заштита од
дискриминација

Претседателка
Весна Бендевска

Доставено до:

- [REDACTED], 1000 Скопје
- Државна Изборна Комисија – ул. Св.Кирил и Методиј бр.54, Скопје 1000
- Министерство за правда- ул. Димитрие Чуповски бр.9, 1000 Скопје